

## **‘Ik heb veel risico genomen, maar dat besef je later pas’**



**Henk Witte (91 jaar) heeft geluk gehad in het leven. Door meerdere keren op een haar na aan de dood te ontsnappen, is hij er doorheen gesloft, vindt hij.**

**Als 19-jarige werd hij, samen met een groep andere jonge Texelaars, opgeroepen voor de ‘Arbeitseinsatz’.**

**‘Omdat ik geen goed onderduikadres had en mijn vader dacht dat ik met een half jaar wel weer thuis zou zijn, ben ik gegaan. Ik had er geen idee van wat me te wachten stond.’**

Henk werd in juli 1943 als monteur tewerkgesteld bij de Auto-Union in Hannover, waar hij auto's moest repareren. 'We maakten werkdagen van twaalf uur, maar werden niet slecht behandeld. Er stonden barakken op het terrein waarin we verbleven en sliepen. We kregen een redelijk loon. Met bonnen konden we bij winkels in de buurt zelf eten kopen. Maar niet iedereen werd zo goed behandeld. De Russische krijgsgevangenen kregen amper te eten. Daar gingen de door mijn moeder opgestuurde bonnen dus naar toe. Dan kreeg ik in ruil daarvoor weer sigaretten.'

'Jongens van 16 jaar oud, van meerdere nationaliteiten, kregen een opleiding in de fabriek. Als ze 's morgens vroeg moesten aantreden, kregen ze gelijk de wind van voren. Er vielen ook wel klappen. Dan kon ik m'n mond niet houden en maakte ik wat spottende opmerkingen in de richting van de leiding. Als gevolg daarvan werd ik als "politiek gevaarlijk" bestempeld. M'n collega's mochten niet meer met me praten. Dat sleet op den duur gelukkig uit.'

In augustus 1943 begonnen de geallieerden Hannover te bombarderen. Henk denkt zeker 100 bombardementen te hebben meegemaakt. 'Maar je bent jong en beseft op die leeftijd niet ten volle in welk gevaar je verkeert. De bombardementen vonden meestal 's nachts plaats, maar ook wel overdag. Eerst werden markeerbommen rond een bepaald stadsdeel afgeworpen, waarna 'tapijtbombardementen' volgden. Soms ontstond uit zo'n zwaar bombardement een vuurstorm, waardoor zo'n stadsdeel in één grote vuurzee veranderde. Verschrikkelijk. De hele zware bommen kon je door de lucht horen komen aanrollen. Het leek op het donderen bij onweer.'

'Op een avond was ik bij de Texelaars Han Zijm en Jan Buisman op bezoek geweest, die respectievelijk bij een locomotievenfabriek en bij accufabriek Varta werkten. Terwijl ik buiten liep, ging het luchtalarm af. Ik liep als enige nog op straat, dat bedoelde ik net met jong en overmoedig. Ik had best een schuilkelder kunnen vinden. Maar ik liep door. Voor ik de deur had bereikt, kwamen de eerste bommen al naar beneden. Iedereen bleek weg te zijn. Ik ben achter een paar zakken zand gekropen en heb een koffer over m'n kop getrokken. Het was een ongelooflijk zwaar bombardement, ik voelde de grond heen en weer gaan. Toen het voorbij was, stond er van de mij omringende muren, niet één meer overeind. Ik mankeerde niks. Ik heb zoveel risico genomen... Niet alleen toen, vaker. Dat besef je pas goed als je ouder aan het worden bent.'

Niet alleen Henk zat in Duitsland, ook z'n broer Jaap Witte. Die werkte voor de Duitse PTT in Hagen en had het daar bijzonder goed. Jaap kreeg in april '45 verlof om naar huis te gaan. Hij doorkruiste de linies door mee te rijden in een militaire auto en bereikte op die manier Hannover. Hij ging bij Henk langs om te vragen of hij niet met hem mee wilde naar Texel. Dat wilde Henk natuurlijk dolgraag, maar hij had geen verlof en vroeg zich af hoe hij dat voor elkaar moest krijgen. 'Jaap had papieren, ik had niks. Als je vluchtte en je werd gesnapt, kon je erop rekenen dat je naar een concentratiekamp werd gestuurd. Jaap praatte op me in en ik besloot het erop te wagen. Ik heb bij de leiding toestemming gevraagd om Jaap naar het station te mogen brengen. Dat mocht. Toen heb ik als de bliksem m'n spullen in een koffer gegooid en ben ik meegegaan. Toen de trein in Oldenburg aankwam, zag ik voor het eerst van m'n leven mensen die uit een concentratiekamp kwamen. Enorm schokkend, het waren net geraamtes.'

'Toen we bijna in Nederland waren, werd de trein doorzocht. Ik heb nog geprobeerd om me te verstoppen, maar er was geen ontsnappen aan. Nadat ze me in elkaar hadden geslagen, werd ik opgepakt. Jaap kon door, ik belandde in een groot strafkamp in Oldenburg, waar ik in het lazaret tewerkgesteld werd. Er zaten duizenden mensen in dat kamp.'

### ***Frontsoldaten***

Tijdens de opmars van de geallieerden werd Henk in april 1945 op de trein richting Nederland gezet. Hij moest lopend de grens over en belandde na driekwart dag lopen in Finsterwolde, een plaatsje in de buurt van Winschoten. In Finsterwolde woonde boer Zwik, met vrouw en kind. Zij ontfermden zich over Henk. 'Ik mocht me wassen met warm water en kreeg kleren van de boer. Ik had ontzettende honger, want ik had al dagen niets gehad. Voor m'n gevoel kon ik wel blijven doorgaan met eten. Dat zou voor m'n maag natuurlijk funest zijn geweest.'

Een paar dagen later kwam het dorp in de frontlijn te liggen. De burgerbevolking moest worden geëvacueerd. Toen Henk, samen met de boer, na een week een kijkje ging nemen, bleken de ingekwartierde bevrijders veel te hebben vernield in de boerderij. 'Het waren Amerikaanse frontsoldaten, die lak hadden aan alles. Onder invloed van drank, wie weet ook drugs, hadden ze de hele boel kapot geslagen.'

Ik stond te zieden van razernij en begon opmerkingen tegen ze te maken. Als Zwik me op dat moment niet had meegetrokken, was het niet goed met me afgelopen.’  
‘Het eind van de oorlog was in zicht en de Duitsers vluchtten. Toen ik op een dag met het zoontje van de boer aan de weg voor de boerderij stond, werd ik aangesproken door een Duitse soldaat die een fiets opeiste. Ik vertelde dat ik er niet woonde, waarna de soldaat toch het erf opliep en op zoek ging. Na een poosje kwam hij met een fiets naar buiten. Aan zijn ogen zag ik dat hij woedend was. Al scheldend kwam hij op me af. Ik schold terug. Als het zoontje van de boer niet naast me had gestaan, had hij me waarschijnlijk neergeschoten.’

Een week of zes later kon Henk, via de nodige omzwervingen, z’n reis naar Texel vervolgen. Op 17 juni 1945, de dag waarop de Georgiërs van Texel vertrokken, arriveerde hij op het eiland. ‘Dat was feest. Groot feest. Vrij snel daarna ben ik weer aan het werk gegaan. In 1952 ontmoette ik m’n vrouw Gré. Zeven jaar later gingen we aan de slag om ons huis aan De Zes te bouwen. Het huis waar we nog steeds in wonen. Tijdens de bouw ben ik nog een keer door het oog van de naald gegaan. Ik stuitte met m’n schep, tijdens het graven van een sleuf voor de achtergevel, op een granaat. Het ding bleek op scherp te staan. Wat een ironie. Al die bombardementen overleven en dan in je achtertuin nog bijna de lucht in gaan.’

*Margreet Berndsen-Stam  
(Leef-Tijd jaargang 1, nr.5)*